

Ledenbericht

JANUARI 2023 / 133E JAARGANG NR. 1 / VERSCHIJNT 6 X PER JAAR

Van de voorzitter

Wie het nog niet heeft gedaan moet beslist even een kijkje nemen op onze website. Na een periode van digitaal sukkelen werd de site in technisch opzicht vernieuwd. De site ging op 13 november live en alles werkt weer zoals het hoort. De indeling is overzichtelijker, de praktische hanteerbaarheid is verbeterd en de rubrieken bevatten actuele informatie. Onder 'Home' kan men lezen wie we zijn en hoe men zich meteen als lid kan aanmelden en onder 'Activiteiten' welke lezingen en excursies we op de agenda hebben. Daar kan elk lid zich ook rechtstreeks voor deelneming aan een activiteit opgeven. In de rubriek 'Die Haghe Prijs' staan onze criteria en een opsomming van de boeken die sinds 2014 werden bekroond. Bij 'Archief' kan men onder meer de boekbesprekingen en verschenen ledenberichten nalezen en via een linkje met de site van het Haagse gemeentearchief alle jaarboeken tot 1955. De digitalisering van de nadien verschenen jaarboeken is onderhanden.

We hebben dit alles te danken aan de inzet van bestuurslid en portefeuillehouder website Rosa Bilkes en de uitvoering door onze nieuwe webmaster Rob den Braasem, een professional die enthousiast aan de slag ging. De klus is nog niet helemaal geklaard omdat nog verdere aanvulling nodig is, maar het eindresultaat wordt een optimaal functionerende en toekomstbestendige site. Het is immers van het grootste belang dat Die Haghe door middel van een goede website zichtbaar is. De vindbaarheid is nog wel – zoals dat tegenwoordig heet – 'een dingetje' want wie niet weet dat wij aan de digitale snelweg domicilie

houden op www.haagsegeschiedenis.nl, maar 'googelt' op Die Haghe, moet eerst de strijd aanbinden met gelijknamige sport-, korfbal- en gymnastiekverenigingen. We zijn daarom druk bezig met een betere vindbaarheid.

Behalve aan de webmaster is ook een felicitatie op zijn plaats aan de Stichting Stadsherstel. Deze zusterorganisatie, wier doelstelling tot behoud van monumenten wij als certificaathouder steunen omdat het ook een van onze doelstellingen is, vierde op 3 november haar 45-jarig bestaan met een mooie lustrumbijeenkomst in de Julianakerk. Onze ter jongste ledenvergadering tot secretaris benoemde Tony Roodnat woonde namens Die Haghe de viering bij en bracht onze felicitaties over. Hij maakt in dit Ledenbericht zijn debuut met een kort verslag. Dat de stichting tot in lengte van jaren kan doorgaan met haar monumentale werk!

Bij het schrijven van dit Ledenbericht leggen drukker en binder de laatste hand aan ons Jaarboek 2022. Maar wanneer u dit bericht leest is het Jaar-

Het bestuur van Die Haghe

AGENDA

11 JANUARI

Bezoek aan Huis Dedel

22 FEBRUARI

Lezing 'Eeuwenlang wonen in het Haagse Bos' door Dirk Jan Broks

15 APRIL

Voorjaarsledenvergadering.

boek met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid bij u bezorgd. Altijd weer een mooie afsluiting van het oude jaar – met heel veel dank aan de bezorgers! En noteert u alvast in uw gloednieuwe agenda dat we onze voorjaarsvergadering houden op zaterdag 15 april. Mede namens het bestuur wens ik u een voorspoedig Haags Historisch 2023 in ons mooi Die Haghe!

Henk Grootveld

Contributie 2023

De contributie voor 2023 bedraagt evenals het afgelopen jaar € 30,00 voor een enkelvoudig (een persoon) lidmaatschap en € 37,50 voor een meervoudig (twee personen) lidmaatschap. Wij verzoeken u de contributie 2023 over te maken op rekeningnummer NL49 INGB 0000 0717 91 (BIC: INGBNL2A) ten name van 'Geschiedkundige Vereniging Die Haghe' met vermelding van uw lidmaatschapnummer dat bij de adressering van dit ledenbericht staat vermeld. Indien u ons heeft gemachtigd, zal de contributie 2023 in de loop van januari automatisch van uw rekening worden afgeschreven. In dat geval staat bij de adressering 'automatische incasso' in plaats van het lidmaatschapnummer.

Activiteiten

Doorgeven e-mailadres

Naast het Ledenbericht sturen we u zo nu en dan een e-mail om u op tijd te informeren over activiteiten van Die Haghe. Als u in de afgelopen tijd geen Nieuwsbrief van Die Haghe heeft ontvangen, zou het kunnen zijn dat we niet beschikken over uw (juiste) e-mailadres. Als u uw e-mailadres aan ons kenbaar wilt maken, kunt u dat doen via administratie@haagsegeschiedenis.nl. U kunt ook gebruik maken van de website: www.haagsegeschiedenis.nl/contact

Bezoek aan Huis Dedel

Willem Willemszoon Dedel, geboren in 1599 en advocaat van beroep, liet in 1642 een statig herenhuis bouwen voor zijn familie aan de nieuw aangelegde Prinsegracht. Door wie hij het huis liet ontwerpen is voortsnog niet zeker. Maar vermoedelijk is het ontworpen door dezelfde architecten als die van het Mauritshuis, namelijk Jacob van Campen en/of Pieter Post. De classicistische gevel draagt nog altijd de familiewapens van Willem Dedel en zijn vrouw Elisabeth Quartelaar. Na Dedel's overlijden in 1650 bleef zijn vrouw in het huis wonen. In de 18e eeuw werd het door Jan Hudde Dedel aangepast in Rococo/Lodewijk XV stijl. Het pand werd in 1908 verkocht aan J.B.J. Kerling die er veilinghuis Van Stockum's Antiquariaat in onderbracht.

Datum: dinsdag 11 januari

Duur: 14.00-15.30 uur

Locatie: Prinsegracht 15

Kosten: € 5,00 voor leden, € 7,50 voor introducties

Aanmelden en meer achtergrond informatie: www.haagsegeschiedenis.nl/activiteiten

Advies: neem warme kleding mee. Er is geen verwarming.

Lezing 'Eeuwenlang wonen in het Haagse Bos'

Graag neemt Dirk Jan Broks u mee op een topotijdreis van de 15e naar de 21e eeuw.

In 1460 besloot de graaf van Holland het Haagse Bos af te sluiten.

Aan de noordoostelijke uitgang kwam een boshek met woning voor de portier/boswachter, de Oostpoort. Het boshek verloor in de loop van de 18e eeuw zijn oorspronkelijke functie, maar bewoning bleef mogelijk op deze plek in het Haagse Bos. Er stond een herberg en later, vanaf begin 19e eeuw, was er het roomhuis Boschhek. In 1912 werd het oude roomhuis afgebroken en vervangen door hotel Roomhuis Boschhek, met zijn kenmerkende blauwe dakpannen. Achter dit hotel lag een lommerrijke theetuin met tennisbanen voor 'tout La Haye'. In 1938 renoveerde de cineast Henk Alsem het hotel en gaf het een nieuwe naam: Château Bleu. In 1943 lieten de bezetters het hotel afbreken om schietvelden te krijgen voor hun bunkers. Na de oorlog werd hier tijdelijk een Minangkabaus huis neergezet als restaurant. Sinds 1968 staat op deze historische locatie het woonhotel Résidence Château Bleu. Waardevol wonen voor jong en oud.

Datum: 22 februari

Tijd: 15.00 uur (koffie/thee vanaf 14.45 uur)

Locatie: De Salon, Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7

Kosten: € 5,00 voor leden, € 7,50 voor introducties

Aanmelden: www.haagsegeschiedenis.nl/activiteiten

Roomhuis Boschhek rond 1900

Nieuws uit het HHM

Renovatie- en nieuwbouwplannen

Na het goede nieuws dat het renovatieplan is opgenomen in het coalitieakkoord van het nieuwe college van B&W, zijn de voorbereidingen weer in volle gang. Om de twee weken komt het bouwteam bij elkaar. Hierin zitten vertegenwoordigers van de gemeente, het architectenbureau en het museum. De komende maanden wordt het definitieve ontwerp uitgewerkt naar het technisch ontwerp voor het gebouw. Tegelijkertijd loopt het vergunningentraject. Naast de renovatie en uitbreiding van het gebouw denkt de museale organisatie ook goed na over de invulling van de (nieuwe) zalen, de programmering en de activiteiten. De ambitie is een geheel vernieuwd Haags Historisch Museum te kunnen presenteren. Een mooie uitdaging!

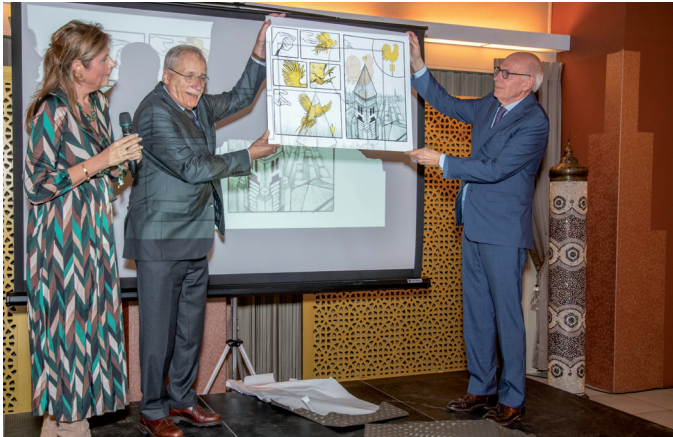
Tentoonstellingen

'Haags Haar' toont foto's van jongens en mannen met een Haagse mat (lang haar aan de achterkant en kort aan de voorzijde), aangevuld met historische portretten uit de eigen collectie. Zo ontstaat een beeld van de zeer diverse haardrachten die in Den Haag door de eeuwen heen in trek waren. Te zien t/m 5 maart. In die maand zal een tentoonstelling opengaan over het koloniale verleden van Den Haag. Overzicht tentoonstellingen: www.haagshistorischmuseum.nl

Lustrumbijeenkomst Stadsherstel Den Haag

Al sinds 1977 zet Stadsherstel Den Haag en Omgeving zich in voor herstel en behoud van het historisch karakter van onze mooie stad. Stadsherstel Den Haag koopt en restaureert bedreigde monumenten en beeldbepalende panden en geeft ze een passende bestemming als woon- of werkruimte.

Het 45-jarig bestaan werd op 3 november 2022 gevierd met een feestelijke lustrumbijeenkomst in de voormalige Julianakerk aan de Schalkburgerstraat 217 te Den Haag. De kerk is vernoemd naar prinses Juliana die in 1924 de eerste steen mocht leggen.

Wim Deetman onthult ontwerp windhaantje Julianakerk

De bijeenkomst begon met inloop, koffie, thee en registratie van de gasten. Stipt om drie uur werden de genodigden van harte welkom geheten door Lilian Kusters, directeur Stadsherstel Den Haag e.o. Lilian gaf nog eens kernachtig weer waarmee haar instelling zich bezighield. Vervolgens werd het woord gegeven aan Wim Deetman, voormalig burgemeester van Den Haag. Hij hield een gloedvol betoog over het belang van Stadsherstel Den Haag voor Den Haag en omgeving. Van de mogelijkheid vragen te stellen en met hem van gedachten te wisselen, werd door de aanwezigen gretig gebruik gemaakt. Aansluitend volgde een boeiend vraaggesprek waarbij Siep Wijsenbeek, bestuurslid van de Vereniging Monumentaal Erfgoed, de navolgende personen interviewde: Lilian Kusters, Rik Bauer, president-commissaris Stadsherstel Den Haag en Erik den Breems, projectleider Restauratie en Herbestemming bij Stadsherstel Den Haag. Vervolgens was het de beurt aan Gijsbert van Hoogevest die een lezing verzorgde over het ontwerp van de Julianakerk. De heer van Hoogevest bleek behalve restauratie-architect tevens de kleinzoon te zijn van de architect van de Julianakerk. Gedurende zijn betoog toonde hij dan ook diverse fraaie foto's uit het familiealbum. Hierna werd het lustrumcadeau, een ontwerp voor een nieuw windhaantje voor de Julianakerk, onthuld door Wim Deetman. De oude was helaas vele jaren geleden verdwenen. Het ontwerp voor dit lustrumcadeau werd gemaakt door Gijsbert van Hoogevest.

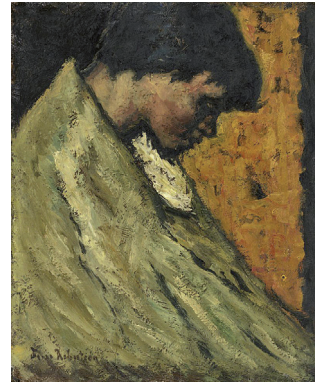
Het programma werd vervolgd met een voordracht over de bouwgeschiedenis van Prinsegracht 6, verzorgd door bouwhistoricus Jan Dröge. Trendwatcher, futurist en public speaker Richard van Hooijdonk tenslotte, boeide zijn gehoor met zijn visie op de toekomstige wereld van Stadsherstel Den Haag. Voldoende stof tot nadenken.

De middag werd afgesloten met een feestelijke, goed verzorgde receptie met live muziek. Het bleef nog lang gezellig in de prachtig gerestaureerde Julianakerk!

Publicaties

Suze Robertson. Toegewijd. Eigenzinnig. Modern

Een gedegen studie kan leiden tot herontdekking van een vergeten kunstenaar. Dat blijkt wel uit deze publicatie over Suze Robertson (1855-1922). Tijdgenoten waardeerden haar expressieve stijl en bijzonder vorm- en kleurgebruik. Men zag overeenkomsten met werk van Vincent van Gogh en Piet Mondriaan. Maar toch is ze in vergetelheid geraakt en nog slechts bekend bij een klein publiek. Met dit boek en een overzichtstentoonstelling in Panorama Mesdag (t/m 5 maart 2023) wordt de kennismaking hernieuwd en groeit de waardering voor deze opvallende Haagse kunstenaar.

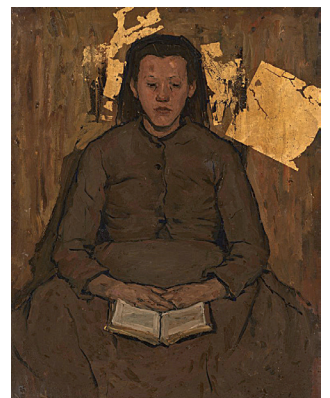

In gedachten, ca. 1901

In het werk van Suze Robertson komen afbeeldingen van Den Haag nauwelijks voor, maar toch is de stad belangrijk geweest voor haar ontwikkeling. Vooral door haar betrokkenheid bij het Haagse kunstleven van die tijd: de bloeiperiode en nadagen van wat nu de Haagse School wordt genoemd. Haar leven en ontwikkeling geven ons een goed inzicht in de sociale normen en omstandigheden van vrouwelijke kunstenaars aan het eind van de 19e eeuw.

Suze was als negende kind geboren in het gezin Robertson, woonachtig aan de Veenlaan (nu Toussaintkade). Ze kreeg een opleiding bij het meisjesinternaat in Wassenaar en haalde haar acte van bekwaamheid tot huisonderwijs tekenen. Ze leerde verder op de Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag voor haar middelbare acte, zodat ze economisch onafhankelijk kon zijn. Terwijl ze tekenles gaf aan de meisjes-HBS in Rotterdam, volgde ze de avondlessen aan de academie aldaar. Ze protesteerde tegen het feit dat vrouwen de naaktklas niet mochten volgen. Toen het bestuur dat toch toestond, protesteerden haar mannelijke collega-studenten. Maar het bestuur hield voet bij stuk en ook de directie van de meisjes-HBS zag er geen moreel gevaar in.

In 1883 keerde ze terug naar Den Haag en vestigde zich aan de Helmersstraat als zelfstandig kunstenaar. In die tijd was Den Haag centrum van kunst en kunsthandel, met Pulchri Studio als belangrijke ontmoetingsplaats van kunstenaars. In 1884 werd zij lid van deze vereniging die naast tentoonstellingen ook zogenoemde kunstschouwen organiseerde waar men elkaars werk besprak. Verder nam Suze deel aan de wekelijkse teken-

Portret van nicht Pietje, ca. 1898

avond en maakte zij een portret van het gekleurde model Adolphe Boutard. Suze was het er niet mee eens dat de leestafel met Nederlandse en buitenlandse kranten en tijdschriften alleen voor mannelijke leden toegankelijk was. Eind 1890 wist zij het bestuur van Pulchri Studio zover te krijgen dat de leestafel op zaterdagmiddag van twee tot vier uur ook voor vrouwelijke leden werd opengesteld. Suze hield ervan om buiten schetsen te maken en die dan in haar atelier uit te werken. Dankzij diverse subsidies kon ze in de loop der

De Vischpoort in Harderwijk, 1908/1909

jaren verblijven in het landelijk gebied van Dongen, Blaricum en Heeze, waar ze de boerenbevolking als model nam. Het ging bij haar niet om het pittoreske van het buitenleven, maar juist om expressief het moeizame en armoedige bestaan van de boeren vast te leggen.

In 1889 verloofde ze zich met Richard Bisschop, schilder van kerkintrieurs, die erg langzaam werkte en nogal wat geldproblemen had. Eigenlijk had hij een rijke vrouw willen trouwen. Toen zij in 1892 in het huwelijk traden, gebeurde dat op huwelijksvoorwaarden. Economische onafhankelijkheid was voor Suze Robertson zeer belangrijk en is dat altijd gebleven. Ze behield haar eigen naam, wat sommige critici er niet van weerhield om haar aan te duiden met de naam van haar echtgenoot. Het echtpaar ging wonen aan de Van Diemenstraat 89. Daar werd in 1894 hun dochter Sara geboren.

In 1895 vertrokken ze naar Leur, waar Suze les ging geven aan de suikerfabrikant Hein Dolk, die ook een woning ter beschikking stelde. Daar tekende en schilderde ze portretten van het kind-meisje Pietje en van haar nicht, ook Pietje geheten. Opvallend is de toepassing van goud: als een nimbus om het hoofd van een heilige. In de landschappen die ze maakte, blijkt al duidelijk dat ze die niet in de trant van de Haagse School wilde schilderen, maar vooral als composities van kleur en vorm.

Voor de verkoop van haar schilderijen was het toch beter om in Den Haag te wonen. In 1898 verhuisden ze naar de Perponcherstraat 57 en hield Suze het atelier in de Van Diemenstraat aan. Suze ging ook lesgeven, alleen aan vrouwen. Mannen mochten vrouwen wel lesgeven, maar omgekeerd kon dat niet.

Suze beseftte dat ze een keus moest maken tussen kunst en kind en daarom ging de achtjarige Sara naar een pleeggezin. Om dat financieel mogelijk te maken verhuisde het echtpaar naar een eenvoudiger woning aan de Westerbaenstraat 116. Uiteindelijk zouden ze in 1913 in de Obrechtstaat gaan wonen, toen het financieel wat beter ging.

Regelmatig trok ze erop uit met haar kunstvriendinnen, naar Heeze, naar Vollenhoven en naar Kortenhoef waar ze de molen schilderde op een zodanige wijze dat Mondriaan ervan onder de indruk was. In Harderwijk vormde de Vischpoort haar inspiratiebron, waarvan een tiental werken bekend zijn.

Haar onderwerpen vond ze vooral buiten Den Haag. Daar kon ze ongestoord werken, wat in haar eigen stad als vrouw moeilijk was. Toen ze een schets van Scheveningen wilde maken kreeg ze als reactie: 'Als je durft, slaan we je 't boek uit handen.'

Ze nam deel aan veel tentoonstellingen in het buitenland, waar haar werk duidelijk gewaardeerd werd. Maar toch waren er nog steeds critici die andere verwachtingen hadden van vrouwelijke kunstenaars, zoals blijkt uit de uitspraak: 'Mevrouw Bisschop schildert als een man, maar ook wel eens als een slager.'

Hoewel het in de laatste jaren van haar leven financieel beter ging, raakte ze toch wat depressief en kon ze zich minder tot schilderen zetten. Op 22 oktober 1922 overleed Suze. Ze werd begraven op Oud Eik en Duinen.

Kees van der Geer, Annemiek van Stokkom, Laura Kolkena en Suzanne Veldink, *Suze Robertson. Toegewijd. Eigenzinnig. Modern*, Den Haag 2022 (Scriptum Art Books), ISBN 978 94 6319 25 52, 200 pp., prijs € 29,95

Irene van Geest

Nieuwe leden

dhr. J.M. van Raan en mw. G.J.M. van Raan-Onderwater

Het bestuur van Die Haghe is als volgt samengesteld:

Voorzitter

dhr. H.C. Grootveld

Secretaris

dhr. A.Th.A. Roodnat

Penningmeester

dhr. W.K.H. Berghuis

Leden

mw. R Bilkes
dhr. T. Brill
mw. L.M. Plezier

Secretariaat

Calliopestraat 24
2511 GH Den Haag
e-mail:
secretaris@haagsegeschiedenis.nl

Financiën

Rekening NL49 INGB 0000.0717.91 t.n.v.
Geschiedkundige Ver Die Haghe

Info ledenadministratie en opgave nieuwe leden

dhr. E.B. de Vries
Hoefbladlaan 68
2555 EH Den Haag
administratie@haagsegeschiedenis.nl

Redactieadres Ledenbericht

Cornelis de Wittlaan 168
2582 CM Den Haag
e-mail: j.monnnereau@kpnmail.nl
Redacteur Ledenbericht
dhr. J. Monnnereau

Website Die Haghe:

www.haagsegeschiedenis.nl

Jaarboek Die Haghe

Voor aanwijzingen auteurs en inzenden van kopij:
secretaris@haagsegeschiedenis.nl

Contributie/Opzegging

Bij opzegging van het lidmaatschap in de loop van het verenigingsjaar blijft de contributie voor dat jaar verschuldigd. Zie Statuten op website Die Haghe